

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Христина Вилхелм Благойчева, Икономически университет – Варна

на материалите, представени за участие в конкурс
за заемане на академичната длъжност **‘професор’**
на Висшето училище по застраховане и финанси

по област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки.
професионално направление 3.8. Икономика, научна специалност „Финанси, парично
обръщение, кредит и застраховане (Застраховане и риск-мениджмънт)“.

В конкурса за ‘професор’, обявен в Държавен вестник, бр. 5 от 17.01.2025 г. и в интернет-страница на Висшето училище по застраховане и финанси, като кандидат участва доц. д.н. Ирена Николова Маркова от ВУЗФ.

1. Общо представяне на процедурата и кандидата

Със заповед № 151 от 13.05.2025 г. на Ректора на Висшето училище по застраховане и финанси съм определена за член на научното жури на конкурс за заемане на академичната длъжност ‘професор’ във ВУЗФ по област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.8. Икономика, научна специалност „Финанси, парично обръщение, кредит и застраховане (Застраховане и риск-мениджмънт)“.

За участие в обявения конкурс е подал документи единствен кандидат: доц. д.н. Ирена Николова Маркова, доцент към катедра „Финанси и застраховане” при ВУЗФ.

Представените от кандидата материали на електронен носител са в съответствие с Правилника за развитие на академичния състав на ВУЗФ и включват следните документи:

1. Автобиография по европейски формат;
2. Копие на дипломата за притежаваната научна степен „доктор на науките”;
3. Документ за заеманата академична длъжност „доцент”;
4. Монографичен труд с резюме;
5. Списък на публикациите след заемането на академичната длъжност „доцент” и екземпляри от тях;
6. Резюмета на български и английски език на публикациите след заемането на академичната длъжност „доцент”;
7. Удостоверение за изисквания се стаж по чл. 33, ал. 1, т. 2;
8. Медицинско свидетелство;
9. Свидетелство за съдимост
10. Удостоверение за идентичност на лице с различни имена;
11. Доказателства за ръководство на докторанти;

12. Доказателства за ръководство на научни проекти и други изследователски задачи;
13. Справка за изпълнението на минималните национални изисквания за заемане на академичната длъжност „професор“;
14. Справка за оригиналните научни приноси в трудовете и за цитиранията (без автоцитиранията);
15. Формуляр – съгласие за обработка на личните данни във връзка с участието в конкурса.

Кандидатът доц. д.н. Ирена Маркова е приложила общо 20 (двадесет) научни труда, сред които: 1 (една) монография, 5 (пет) студии, 1 (една) статия, публикувана в научно издание, реферирано и индексирено в Scopus, още 11 (единадесет) статии и доклади и 2 (два) учебника в съавторство. Част от публикациите са на английски и френски език. Всички предадени материали се приемат за рецензиране.

Представени са и документи за придобити сертификати и проведени обучения, за участие в научно-организационна и експертна дейност.

От 2006 г., Ирена Маркова е доцент по Научната специалност 05.02.05 „Финанси, парично обръщение, кредит и застраховка“, а през 2023 г. ѝ е присъдена научната степен „доктор на науките“ по „Икономика и управление (отбрана и сигурност)“ от УНСС.

Кандидатът притежава богат научно-изследователски, преподавателски и административен опит. Преподавала е в няколко университета, сред които ВУЗФ, Стопанска академия „Д. А. Ценов“ – Свищов и УНСС. Доц. Маркова притежава международен сертификат за вътрешен одитор на системи за управление на качеството от International Register of Certificated Auditors (IRCA), Intertek Moody Ltd. и удостоверение за професионално обучение на ръководители на учебно-тренировъчни фирми, издадено от Центъра на учебно-тренировъчните фирми в средните професионални училища. Член е на Българската асоциация по маркетинг, Асоциацията за развитие на образованието, Institute of Research Engineers and Doctors – IRED, USA и Асоциация на риск мениджърите в България (BRIMA). Взела е участие в работна група от експерти – каточ лен на Комисията по устойчивост (Sustainability committee), Federation of European Risk Management Associations (FERMA). Владее 4 езика и участва в 5 редакционни колегии.

Може да се обобщи, че биографията на доц. Маркова съдържа доказателства за сериозна квалификация и ангажираност при нейната подготовка и успешната ѝ реализация до момента. Участието в настоящия конкурс е последваща стъпка в академичното ѝ развитие.

2. Обща характеристика на дейността на кандидата

Оценка на учебно-педагогическа дейност. Кандидатът представя справка за учебно-педагогическа дейност, която отговаря на изискванията на закона и на правилника на ВУЗФ. Води лекционни курсове във ВУЗФ и УНСС, ръководи дипломанти, ръководила е 4 докторанта, трима от които успешно защитили.

Оценка на научната и научно-приложна дейност на кандидата

Доц. Маркова участва в настоящия конкурс с достатъчна научна продукция, както е видно от справката за наукометричните показатели. Откроява се задълбочен интерес в три последователни области – усъвършенстване на корпоративното управление на застрахователните институции, ролята на застрахователната култура и иновациите в застраховането. Публикациите на кандидата разкриват амбиция към изследване на актуални и значими за съвременната наука и практика проблеми. Изводите и предложенията, изведени в публикациите имат директно практическо приложение и предоставят възможности за допълнително развитие на застрахователния пазар. За признанието на кандидата сред научните среди говори и широкият отзвук на публикациите му (видим в справката за цитиранията).

Представеният от доц. д.н. Ирена Маркова монографичен труд на тема „Космическо застраховане (предизвикателства, практики и решения)“ представлява цялостно изследване в областта на историята и развитието на космическата индустрия, оценка на възможните рискове и предизвикателства, както и възможностите на застраховането за подкрепа на космическата индустрия. Монографичният труд е в обем от 166 стандартни страници. Трябва да се отбележи, че научно изследване в такъв мащаб за възможностите на космическото застраховане се прави за пръв път в България. А това е важно, тъй като България има своите традиции, опит и постижения в областта на космическите изследвания и технологии още от 1979 г. (с излитането на космонавта Георги Иванов). С подписаното през 2022 г. споразумение за европейска кооперираща държава (ЕКД) между правителството на Република България и Европейската космическа агенция (ЕКА) се продължава партньорството за активно участие на българските фирми и изследователски организации в космическата индустрия на Европа. От тази гледна точка, кандидатът представя едно иновативно изследване в област, която все още не е достатъчно проучена. Актуалността на монографичния труд може да се търси в няколко насоки. Космическата индустрия днес е една от най-бързо развиващите се индустрии в световната икономика. Освен финансовата страна (огромните инвестиции), сериозно внимание изисква и отражението на космическата индустрия към промени в много други сектори на икономиката и дори до поява на нови

индустрии. Всичко това изисква бърз отговор и нови решения и подходи от страна на застрахователната индустрия, за да не изостане от нейните темпове на развитие.

Основната изследователска теза в монографичния труд е, че застраховането на космически рискове като елемент от корпоративния риск мениджмънт води до повишаване на икономическата стабилност на космическите дейности от една страна, и от друга – до повишаване на корпоративната сигурност в космическата индустрия. В тази връзка съчетаването на застраховането с превенцията и ограничаването на загубите би могло да доведе до избор на най-добрата комбинация от мерки за сигурност при осъществяване на космическите дейности. В тази връзка е важно насочването на вниманието от страна на автора към необходимостта от изследване на причините и последиците от проявлението на космически рискове, както и предлагането на най-подходящите подходи при управлението на риска.

На фона на бързото си развитие и в условия на динамични промени в средата на функциониране, космическата индустрия все повече ще се нуждае от подкрепата и съдействието за иновативни решения от страна на застрахователния бизнес. Съществен принос на автора в тази насока е предложения модел за усъвършенстване на взаимоотношенията на пазара на космическото застраховане. Значим принос са и направените предложения за адаптиране и хармонизиране на продуктите и нормативната база на космическото застраховане, които ще окажат въздействие както за неговото развитие и подобряване на регулациите му, но и за опазването на околната среда.

В заключение – считам, че предложеният монографичен труд притежава сериозни достойнства и множество приноси. Монографичният труд ще бъде от полза, както за обучение на студенти, така и в практиката, тъй като предоставя една добра основа за мащабно навлизане на застрахователните компании в отрасъла на космическото застраховане и полезна съвместна работа за развитие на космическата индустрия.

Приемам справката за научните приноси в основния монографичен труд, в научните публикации и в учебниците. Приносите са коректно структурирани и обобщени в два раздела: научни приноси с теоретико-методологически характер и научно-приложни приноси. По своята същност те очертават едни добри перспективи за развитие на научно-изследователската дейност в тази област. Същевременно те осигуряват и перспективи за иновационни дейности в практиката на застрахователния бизнес и космическата индустрия.

Монографичният труд и другите представени от кандидата публикации дават основание да се направи извода, че доц. д.н. Ирена Маркова познава научната литература и научните постижения в конкретната научна област. Тя е в състояние да развива и надгражда

постигнатото и да формулира дискуссионни въпроси. Богатият ресурс от информационни източници е използван коректно. Срещат се и автоцитирания, но те са незначителна част на фона на цитирането на резултатите от трудовете на други автори.

Всички представени за конкурса научни трудове и публикации, потвърждават личния принос на кандидата в съответните публикации, както и доказват, че стойността на формулираните приноси и получени резултати, са нейна лична заслуга.

3. Критични забележки и препоръки

Кандидатът е с отлични езикови умения и значителна академична практика и разработки. Препоръчвам да разшири публикационната си дейност в чуждестранни издания и такива с индикация в международните бази данни.

Освен това, имайки предвид значимостта на изследването в монографичния труд, препоръчвам да продължи изследователската си дейност в тази посока. Още повече, че в края на самия монографичен труд, доц. Маркова е посочила интересни области за бъдещи изследвания.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Документите и материалите, представени от доц. д.н. Ирена Николова Маркова **отговарят на всички** изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и съответния Правилник на ВУЗФ.

Кандидатът в конкурса е представил **значителен** брой научни трудове, публикувани след материалите, използвани при защитата на ОНС ‘доктор на науките’ и процедурата за доцент. В работите на кандидата има оригинални научни и приложни приноси. Представителна част от тях са публикувани в списания и научни сборници, издадени от престижни академични издателства. Теоретичните му разработки имат практическа приложимост, като част от тях са пряко ориентирани към учебната работа. Научната и преподавателската квалификация на доц. д.н. Ирена Маркова **е несъмнена**.

Постигнатите от доц. д.н. Ирена Маркова резултати в учебната и научно-изследователската дейност, **напълно** съответстват на Правилника на ВУЗФ за приложение на ЗРАСРБ.

След запознаване с представените в конкурса материали и научни трудове, анализ на тяхната значимост и съдържащи се в тях научни, научно-приложни и приложни приноси, намирам за основателно да дам своята **положителна** оценка и да препоръчам на Научното жури да изготви доклад-предложение до Академичния съвет за избор на доц. д.н. Ирена

Николова Маркова на академичната длъжност 'професор' във ВУЗФ по професионално направление 3.8. Икономика, научна специалност „Финанси, парично обръщение, кредит и застраховане (Застраховане и риск-мениджмънт)“.

04.06. 2025 г.

гр. Варна

Изготвил становището:

(доц. д-р Христина Благойчева)